

Den norske kirkes betjening av
mennesker med utviklingshemning

likeverd inkludering tilrettelegging

Uttalelse fra Kirkerådet november 2009

Vedtak fra Kirkemøtet april 2012

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

© Kirkerådet 2012

*Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
E-post: materiell@kirken.no
Tlf.: 23 08 12 00 Faks: 23 08 12 01*

gjennom livet

Uttalelse fra Kirkerådet 15. november 2009

Likeverd, inkludering og tilrettelegging

Den norske kirke skal være en kirke for alle. Alle kirkens medlemmer, uavhengig av livssituasjon, skal ha mulighet til å delta og høre til i den lokale kirkens fellesskap. For mennesker med utviklingshemning er dette ikke like selvsagt. Mange kommer aldri så langt som til kirkedøren, fordi ingen inviterte dem inn eller bekreftet at de var en del av menighetens fellesskap.

Med denne uttalelsen ønsker Kirkerådet å holde fram den retten mennesker med utviklingshemning har til å delta i kirkens fellesskap og minne om kirkens ansvar for å legge forholdene til rette for dette.

Kirkemøtet har i sitt visjonsdokument *I Kristus, nær livet* beskrevet Den norske kirke som *en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke*. Med dette som utgangspunkt vil Kirkerådet løfte fram følgende beskrivelse som en målsetting for Den norske kirke som skal være:

- *En bekjennende kirke* som i ord og gjerning viser at mennesker med utviklingshemning har en uendelig verdi.
- *En misjonerende kirke* som formidler evangeliet i ord og handlinger på en slik måte at det kommuniserer med mennesker med utviklingshemning.
- *En tjenende kirke* som gir mennesker med utviklingshemning mulighet til å være en naturlig del av menighetenes fellesskap der alle gir og mottar omsorg.
- *En åpen kirke* som lytter til den livs- og troserfaring mennesker med utviklingshemning har og som åpner opp for mangfoldet av trosuttrykk.

Med basis i uttalelsen *Den norske kirkes identitet og oppdrag* (sak KM 11/04) vil Kirkerådet konkretisere den rettmessige plass mennesker med utviklingshemning har i kirkens liv ved følgende:

- 1.) Den norske kirke har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse. Den består av mennesker som ved dåpen er satt inn i fellesskap med Gud og med hverandre. Dette betyr at alle døpte har lik rett til å tilhøre kirkens fellesskap. Mennesker med utviklingshemning må gis samme mulighet til å delta i kirkens fellesskap som alle andre.

-
- 2.) Troen er en gave som skapes av den treenige Gud, uavhengig av intellektuell utrustning eller kommunikasjonssevne. Troen er Guds verk, ikke en menneskelig prestasjon.
 - 3.) Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle døpte som likeverdige medlemmer, og legge forholdene til rette slik at mennesker med utviklingshemning kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted der de kan utrykke og finne styrke for troen ved å både motta fra og gi til fellesskapet.
 - 4.) Den norske kirke rommer et mangfold av tradisjoner og uttrykksformer. Dette er en rikdom. Mennesker med utviklingshemning vil med sin tros- og livserfaring gi et unikt bidrag til både trosliv og teologi.
 - 5.) I noen livsfaser og situasjoner kan det være vanskeligere enn ellers å benytte seg av lokalmenighetens tilbud. Mennesker med utviklingshemning vil i stor grad kunne være med i det ordinære fellesskapet, men vil ofte være avhengige av hjelp for å kunne delta. For kirken er det viktig at personer med utviklingshemning får den nødvendige støtten slik at den enkelte kan delta ut fra egne forutsetninger.
 - 6.) En kirke hvor mennesker med utviklingshemning ikke får mulighet til å være en del av menighetsfellesskapet, blir selv en kirke med redusert funksjonssevne. Med sin tilstedeværelse og sine gaver har mennesker med utviklingshemning en viktig funksjon i kirkens liv.
 - 7.) Religions- og livssynsfriheten er en grunnleggende menneskerett i Norge og i andre land. Den bekrefter enhver rett til å velge religiøs og livssynsmessig tilknytning. Den norske kirke har her en dobbel forpliktelse, å forsvare retten til fri religionsutøvelse for mennesker med utviklingshemning i andre religioner og trosamfunn, og å samtidig sikre at sine egne medlemmer med utviklingshemning får reell mulighet til trosutøvelse alene og i fellesskap med andre.
 - 8.) Den norske kirke erkjenner at den er en del av en historie der den retten mennesker med utviklingshemning har til å utøve sin tro i kirkens fellesskap, lenge har blitt oversett. Den norske kirke vil bekrefte at personer med utviklingshemning hører til i menighetens fellesskap som fullverdige medlemmer.

Inkludering og tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemming i Den norske kirke

Kirkemøtekomiteens merknader

Komiteen understreker at alle mennesker har det samme menneskeverdet. Ingen egenskaper eller kvaliteter i mennesket gir det mer eller mindre verd. Gud elsker ethvert menneske like høyt og uten forbehold, og vil at alle mennesker skal leve i samfunn med seg og oppleve troen som en gave.

Kirkens oppdrag er å legge til rette slik at alle kan få mulighet til å leve i samfunn med Gud. Hvis noen av medlemmene utelukkes, blir ikke fellesskapet helt. Når alle deltar, fører det til gjensidig berikelse. En kirke som gir rom for det menneskelige mangfoldet, er en kirke med stort potensiale for vekst og utvikling. Utviklingshemmedes tro og livserfaring gir impulser til hele fellesskapet

Komiteen fremhever at gudstjenesten er for alle. I gudstjenesten er den enkelte en del av det større fellesskapet der ingen har forrang framfor andre. Det samme gjelder innen trosopplæringen. Dette utfordrer både liturgien, forkynnelsen, undervisningen og det sosiale fellesskapet. Dessuten utfordrer det kirkebygningenes og andre aktuelle lokalers universelle utforming.

Flere menigheter har gjort et godt arbeid med dette over tid. Kirkemøtet er takknemlig for den innsatsen som gjøres. Likevel er det langt igjen til at kirken er det inkluderende fellesskapet som den skal være.

Komiteen påpeker at det er en klar sammenheng mellom våre holdninger til født og ufødt liv. Hvordan vi behandler ufødte barn med funksjonshemninger, berører også vårt syn på fødte mennesker i tilsvarende situasjon.

Kirkemøtets vedtak

- 1.) Alle mennesker skal ha samme mulighet til å delta og høre til i den lokale kirkes fellesskap som likeverdige medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Kirkemøtet slutter seg til den prinsipielle forståelsen som kommer til uttrykk i Kirkerådets uttalelse *Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Likeverd, inkludering og tilrettelegging* (sak KR 57/2009). Kirkemøtet ber om at denne uttalelsen legges til grunn for arbeidet i lokalmenigheten, og at dette området synliggjøres i menighetenes og bispedømmenes planer og rapporter. Kirkemøtet framholder dessuten at anliggendet i *Strategiplan for samisk kirkeliv* om rett til eget språk og kultur må realiseres også for mennesker med utviklingshemning innen den samiske befolkningen.
- 2.) Alle kirkens organer skal sikre at mennesker med utviklingshemning får en reell mulighet til å høre til og delta i sin lokale menighet. De som har problemer med å være i et stort fellesskap, må få tilbud som sikrer deltakelse og tilhørighet på andre måter.
- 3.) Kirkemøtet understreker den forpliktelsen vi som kirke har til å inkludere familier som får barn med spesielle behov, i menighetenes liv på en likeverdig måte.
- 4.) For at kirken skal kunne inkludere mennesker med utviklingshemning ut fra deres egne forutsetninger og på en likeverdig måte, kreves det kunnskaps- og kompetanseutvikling på alle nivå i kirken. Kirkemøtet oppfordrer derfor institusjonene som utdanner til kirkelig tjeneste, til å styrke denne tematikken både innen grunnutdanningen og i etter- og videreutdanningen. Kirkemøtet ber om at Kirkerådet tar initiativ til å utvikle opplæringsprogram for menigheter og kirkelig personell som gjør kirken bedre i stand til å inkludere mennesker med utviklingshemning.
- 5.) Kirkemøtet ber bispedømmerådene om å sikre at menighetene har tilgang til ressurspersoner som kan ivareta veilednings- og kompetanseutvikling for å sikre tros- og livssynsutøvelse for mennesker med utviklingshemning. Denne tilretteleggingen må ivaretas overfor både menigheter og kommuner, og må skje i samarbeid med pårørende, verger og andre som ivaretar interessene til personer med utviklingshemning. Også fellestrådene har et ansvar her. Kirkemøtet ber om at Kirkerådet finner en permanent ordning på nasjonalt nivå for å ivareta det faglige ansvaret for inkludering av mennesker med utviklingshemning.

6.) Kirkemøtet understreker viktigheten av å opprette flere diakonstillinger. Gode personellmessige ressurser er svært viktig for at visjonen om en kirke for alle kan realiseres lokalt.

7.) Kirkemøtet understreker at hver enkelt menighet har ansvar for holdningsskapende arbeid, slik at den enkelte kan bidra til at alle kan delta i det kristne fellesskapet.

8.) Utfordringer til offentlige myndigheter:

a.

Kirkemøtet vil sterkt framholde samfunnets forpliktelse til å sørge for at de familiene som har barn med spesielle behov, får den hjelp og støtte som de trenger og har rett på. Kirkemøtet oppfordrer Regjeringen til å framskynde arbeidet med å ratifisere FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, som ble vedtatt i FNs generalforsamling 13. desember 2006 og som Norge har undertegnet.

b.

Kirkemøtet ber myndighetene sørge for at helse- og omsorgstjenesten ivaretar den enkeltes rett til fri tros- og livssynsutøvelse (jfr Rundskriv 1 – 6/2009 og brev til fylkesmennene vedrørende implementering av rundskrivet). Kirken skal kunne bidra med kompetanse på dette området.

c.

Kirkemøtet går i mot forslaget om å innføre tilbud om tidlig ultralyd for alle og slutter seg til Bispemøtets uttalelse om denne saken (BM 13/12) som ble vedtatt i februar 2012. Kirkemøtet vil advare mot en praksis som kan føre til at fostre med Downs syndrom eller tilsvarende funksjonshemninger velges bort ved abort. Dette kan i praksis fungere som sortering av mennesker og rangering av liv.

(Enstemmig vedtatt).

«Alle kirkens organer skal sikre at mennesker med utviklingshemning får en reell mulighet til å høre til og delta i sin lokale menighet.

Kirkemøtet understreker at hver enkelt menighet har ansvar for holdningskapende arbeid, slik at den enkelte kan bidra til at alle kan delta i det kristne fellesskapet.»

Fra Kirkemøtets vedtak i sak KM 9/12

